

NÉPZENE- ÉS NÉPIKULTÚRA-TANÁR SZAK

Gyakorlati vizsga követelménye és pontozása **érettségi utáni szakpáros képzés**, valamint **alapfokozat és szakképzettség (BA) birtokában szakpáros képzés** esetén (10 félév)

NÉPI HANGSZER FŐTÁRGYRA VONATKOZÓAN

1. Néprajz

A felvételiző ismerje a magyar néprajztudomány alapfogalmait, kutatási területeit, továbbá a Kárpát-medence néprajzi térképét (néprajzi tájak, népcsoportok), a paraszti társadalom tagozódását, a hagyományos falusi életmód legfőbb jellegzetességeit, a jeles napi szokásokat, a legfontosabb népköltészeti műfajokat, valamint a legfontosabb néprajzi kézikönyveket.

Ajánlott irodalom:

- Balassa Iván – Ortutay Gyula: *Magyar néprajz*. Corvina Kiadó, Budapest, 1979
<http://mek.oszk.hu/02700/02789/html/index.html>
- Ortutay Gyula (főszerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon* 1–5. Budapest, 1977–1982
- Tátrai Zsuzsanna – Karácsony Molnár Erika: *Jeles napok, ünnepi szokások*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó, Budapest, 1997

Elérhető pontszám: 35

2. Népdaléneklés

Az ének-zene tanár szakkal szakpárban, az ének-zene gyakorlati vizsga 20 dallamán túl további 30, azaz összesen 50 szabadon választott népdal legalább két versszakkal történő, stílushű előadása. A dalok válogatásának szempontjai:

- az öt fő népzenei dialektusterület arányos megjelenése;
- öt naptári ünnephez és öt emberi élethez kapcsolódó szokásdallam;
- egy régi és egy új stílusú ballada;
- tíz táncdallam.

A felkészüléshez ajánlott kiadványok:

- *Magyar Népzenei Antológia*. Digitális összkiadás. Főszerk. Richter Pál. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont – FolkEurópa Kiadó, Budapest, 2013.
- *Magyar népi énekiskola I–V*. (I. kötet: Magyar Művelődési Intézet, Budapest, 1997. II. kötet: Magyar Művelődési Intézet, Budapest, 1994. III. kötet: Magyar Művelődési Intézet, Budapest, 1999. IV. kötet: Hagyományok Háza, Budapest, 2005. V. kötet: Hagyományok Háza, Budapest, 2010.)

Elérhető pontszám: 20

3. Népi hangszer

Az öt nagy népzenei dialektusterület (lásd: Sebő Ferenc: *Népzenei olvasókönyv* 38. oldal) zenei anyagából két, különböző stílusú és műfajú tételeket tartalmazó összeállítás bemutatása. (Megjegyzés: a kisebb területeken elterjedt hangszerek esetében – pl. tambura, tekerő, koboz stb. – a területi sajátosságoknak megfelelő két összeállítás az elvárás.)

A jelentkező mindkét összeállítást előadja. Az egyes összeállítások időtartama 4-5 perc. (Megjegyzés: amennyiben az összeállítás zenekari vagy hangszeres kíséretet igényel, úgy arról a felvételizőnek kell gondoskodnia.)

Ajánlott adatbázisok:

- A Hagyományok Háza honlapjáról elérhető adatbázisok:
<http://www.hagyomanyokhaza.hu>
- Az MTA BTK Zenetudományi Intézet honlapjáról elérhető online adatbázisok:
<http://db.zti.hu/>

Elérhető pontszám: 35

4. Általános népzenei műveltség

Informatív beszélgetés a jelentkező által bemutatott népdalokkal, valamint a hangszeres összeállításokkal kapcsolatban, különös tekintettel a népzene-elméleti és néprajzi tudnivalókra. Szempontok:

- népdalelemzés, stílus meghatározás Sebő Ferenc Népzenei olvasókönyvében közöltek szerint;
- a hangszeres összeállításokra vonatkozó alapvető néprajzi ismeretek (gyűjtés helye, ideje, előadók és gyűjtők).

Ajánlott irodalom:

- Pávai István: *Az erdélyi magyar népi tánczene*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2012.
- Sárosi Bálint: *A hangszeres magyar népzenei hagyomány*. Balassi Kiadó, Budapest, 2008.
- Sárosi Bálint: *Hangszerek a magyar néphagyományban*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó, Budapest, 1998.
- Virágvölgyi Márta – Pávai István (szerk.): *A magyar népi tánczene*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó, Budapest, 2000.
- Sebő Ferenc: *Népzenei olvasókönyv*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó, Budapest, 1997.

Elérhető pontszám: 10

1. Néprajz

A felvételiző ismerje a magyar néprajztudomány alapfogalmait, kutatási területeit, továbbá a Kárpát-medence néprajzi térképét (néprajzi tájak, népcsoportok), a paraszti társadalom tagozódását, a hagyományos falusi életmód legfőbb jellegzetességeit, a jeles napi szokásokat, a legfontosabb népköltészeti műfajokat, valamint a legfontosabb néprajzi kézikönyveket.

Ajánlott irodalom:

- Balassa Iván – Ortutay Gyula: *Magyar néprajz*. Corvina Kiadó, Budapest, 1979
<http://mek.oszk.hu/02700/02789/html/index.html>
- Ortutay Gyula (főszerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon* 1–5. Budapest, 1977–1982
- Tátrai Zsuzsanna – Karácsony Molnár Erika: *Jeles napok, ünnepi szokások*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó, Budapest, 1997

Elérhető pontszám: 35

2. Népdaléneklés

A) A megadott 50 kötelező népdalból a vizsgabizottság által választott népdal bemutatása.

50 kötelező dal:

Naptári ünnephez és emberi élethez kapcsolódó szokásdallamok

1. Ó, szép Jézus, ez újesztendőben (Klészse, Moldva) {MÉ/II. 102}
2. Ezek a szép szász leányok (Szék, Mezőség) {MÉ/II. 109}
3. Mely magas volt a fa (Ghymes, Zoborvidék) {MÉ/I. 104}
4. Megjövendölve volt régen (Pereg, Kiskunság) {MÉ/II. 123}
5. Betlehem kis falujában (Buza, Mezőség) {MÉ/II. 129}
6. Új guzsalyam mellett (Klészse, Moldva) {MÉ/I. 47}
7. Kaszárnya, kaszárnya (Búza, Mezőség) {MÉ/I. 56}
8. Hajnal hasad, csillag ragyog (Menyhe, Zoborvidék) {MÉ/II. 102}
9. Megkötötték nekem a koszorút (Nemepátró, Somogy) {MÉ/I. 65}
10. Megváltó Jézusom (Bököny, Szabolcs) {MÉ/I. 83}

Régi stílusú ballada

1. Fúdd el jó szél, fúdd el (Rácsila, Moldva) {MÉ/III. 93}

Új stílusú ballada

2. Patkó Sándor Zörög a zöld erdőben (Perkáta, Mezőföld) {MÉ/III. 14}

Táncdallamok

1. Erdőjáróznak a lányok (Törökkoppány, Somogy) {MÉ/I. 32}
2. Csóri kanász, mit főztél (Kereki, Somogy) {MÉ/III. 9}
3. Hej, dombérom, dombérom (Domaháza, Borsod) {MÉ/I. 40}
4. Ha én kanász volnék (Tarnalelesz, Palócföld) {MÉ/II. 33}
5. Én Istenem, de víg voltam azelőtt (Bököny, Szabolcs) {MÉ/III. 43}
6. Kék Ibolya, ha leszakítanálak (Szentés, Csongrád) {MÉ/III. 50}
7. Üvegablak, nyílj kétfelé (Váralmás, Kalotaszeg) {MÉ/III. 58}
8. Verjen meg az Isten babám, hajnalba (Gyimesközéplek, Gyimes) {MÉ/III. 82}

9. Mikor Gergely legény volt (Lőrincz Györgyné Hodorog Luca, Klézse, Moldva) {MÉ/III. 89}
10. Szeretöm e táncba (Lőrincz Györgyné Hodorog Luca, Klézse, Moldva) {MÉ/III. 90}

Dunántúl

1. Elveszett hat ökröm (Nemespátró, Somogy) {MÉ/III. 1}
2. Annyira kerül a vizet (Báta, Sárköz) {MÉ/II. 10}
3. Engem hívnak egy híres betyárnak (Mikosszéplak, Vas) {MÉ/V. 18}
4. Ne csicsérész, ne füttyöréssz (Szany, Rábaköz) {MÉ/II. 12}
5. Ihatnám én, de nincs mit (Szentlászló, Szlavónia) {MNA/3_10_06b}

Felföld

1. Hét csillagból van a göncöl szekere (Nyitrageszte, Zoborvidék) {MNA/2_01_06b1}
2. Bánod gazda, bánod (Felsőszeli, Csallóköz) {MÉ/V. 21}
3. Megtanultam tóul, rácul (Százd, Ipolyvidék) {MÉ/III. 30}
4. El kell menni, régen el kellett volna (Váraszó, Palócföld) {MÉ/III. 23}
5. Cekeházi bíró levelet kapott (Cekeháza, Abauj-Torna) {MÉ/III. 24}

Alföld

1. Elmentem én a szőlőbe, Kata (Bátmonostor, Bácskai Duna mente) {MNA/4_020}
2. Adjon Isten jó éjszakát (Kecel, Kiskunság) {MNA/4_074}
3. Nem szánt vet az égi madár (Poroszló, Nagyunság) {MNA/4_154}
4. Kis pejlovam az Alföldet kapálja (Nyíradony, Szabolcs) {MÉ/III. 44}
5. Rózsa Sándor szereti a táncot (Nagyecséd, Szatmár) {MÉ/II. 47}

Erdély

1. Elibe, elibe (Kárásztelek, Szilágyság) {MÉ/III. 54}
2. Dobos Gábor, ha bemegy az erdőbe (Szilágybagos, Szilágyság) {MÉ/V. 40}
3. Hej, nádas felől jönnek a zsandárok (Magyarvista, Kalotaszeg) {MÉ/IV. 68}
4. Virág, virág, sárga virág (Sárvásár, Kalotaszeg) {MNA/5_029}
5. Fekete a holló (Szék, Mezőség) {MÉ/III. 60}
6. Tavasz szél vizet áraszt (Mezőkeszű, Mezőség) {MÉ/III. 66}
7. Nem akar az ökörscorda legelni (Magyarózd, Küküllő-vidék) {MÉ/III. 75}
8. Megvert Isten ostorával (Gyergyócsomafalva, Székelyföld) {MÉ/V. 65}
9. Én az éjjel nem aludtam egy órát (Gyimesközéplak, Gyimes) {MÉ/V. 66}
10. A citromfa levelestől, s ágastól (Istensegíts, Bukovina) {MÉ/II. 76}

Moldva

1. Akkor szép az erdő, mikor zöld (Dioszén, Moldva) {MÉ/II. 86}
2. Piros, piros szegfű (Trunk, Moldva) {MÉ/III. 88}
3. Beteg vagyok a szerelem betegje (Trunk, Moldva) {MÉ/II. 89}

A válogatás az alábbi kiadványokban található:

1. Magyar Népzenei Antológia. Digitális összkiadás. Főszerk. Richter Pál. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont – FolkEurópa Kiadó, Budapest, 2013. ISBN 978 963 08 3285 4
2. Magyar népi énekiskola I–V. (I. kötet: Magyar Művelődési Intézet, Budapest, 1997. ISBN 963 18 4459 5/ II. kötet: Magyar Művelődési Intézet, Budapest, 1994. ISBN 963 521 242 9/ III. kötet: Magyar Művelődési Intézet, Budapest, 1999. / IV. kötet: Hagyományok Háza, Budapest, 2005./ V. kötet: Hagyományok Háza, Budapest, 2010. ISBN 978 963 7363 53 5) CD mellékletek

Rövidítések

1. MNA – Magyar Népzenei Antológia
2. MÉ – Magyar népi énekiskola, a római számok a kötet számát jelzik
Megjegyzés: Az ötven kötelezően kiírt dallamból a vizsgabizottság választ.

Elérhető pontszám: 20

B) Az öt nagy népzenei dialektusterület (lásd: Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv 38. oldal) **zenei anyagából két, különböző stílusú és műfajú tételket tartalmazó összeállítás bemutatása.**

- Az egyik összeállítás hangszeres kísérettel kerüljön bemutatásra.
- A jelentkező mindkét összeállítást előadja.
- Az egyes összeállítások időtartama 4-5 perc. (Megjegyzés: amennyiben az összeállítás zenekari vagy hangszeres kíséretet igényel, úgy arról a felvételizőnek kell gondoskodnia.)

Ajánlott adatbázisok:

- A Hagyományok Háza Folklóradatbázis
<http://folkloradatbazis.hu/fdb/index.php>
- Az MTA BTK Zenetudományi Intézet honlapjáról elérhető online adatbázisok: <http://db.zti.hu/24ora/dalok.asp>

Elérhető pontszám: 35

3. Általános népzenei műveltség

Informatív beszélgetés a jelentkező által bemutatott népdalokkal, valamint a hangszeres összeállításokkal kapcsolatban, különös tekintettel a népzene-elméleti és néprajzi tudnivalókra. Szempontok:

- népdalelemzés, stílus meghatározás Sebő Ferenc Népzenei olvasókönyvében közöltek szerint;
- a hangszeres összeállításokra vonatkozó alapvető néprajzi ismeretek (gyűjtés helye, ideje, előadók és gyűjtők).

Ajánlott irodalom:

- Pávai István: *Az erdélyi magyar népi tánczene*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2012.
- Sárosi Bálint: *A hangszeres magyar népzenei hagyomány*. Balassi Kiadó, Budapest, 2008.
- Sárosi Bálint: *Hangszerek a magyar néphagyományban*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó, Budapest, 1998.
- Virágvölgyi Márta – Pávai István (szerk.): *A magyar népi tánczene*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó, Budapest, 2000.
- Sebő Ferenc: *Népzenei olvasókönyv*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó, Budapest, 1997.

Elérhető pontszám: 10

A gyakorlati vizsgán maximum 100 pont szerezhető!